

Bijeenkomst RES en Milieueffectrapportage

Uitgebreid verslag

Milieueffectrapportage (afkorting m.e.r.) behelst het in beeld brengen van de milieugevolgen van een (overheids-)besluit voordat het besluit wordt genomen. De onderzoeksresultaten worden gepubliceerd in het milieueffectrapport (MER).

Opening

Harry Webers, plaatsvervangend voorzitter commissie m.e.r. opent de bijeenkomst door iedereen welkom te heten. Hij is de middagvoorzitter en vraagt Kristel Lammers, Programmadirecteur NPRES, af te trappen.

Aftrap

Volgens Kristel is de energietransitie een grote opgave. Desondanks ziet ze grote enthousiasme bij de regio's voor de RES. Ondanks corona zijn er concept-RES'en ingediend en zijn pilot regio's aan de slag gegaan met de MER. Ze geeft aan dat er al rekening gehouden wordt met de natuur en het landschap en dat dit ook belangrijk is om dat landschap – iets wat ons allemaal bindt – te beschermen en te benutten. Daar is de MER een belangrijk instrument voor.

“Iets meer dan een jaar geleden heeft de commissie m.e.r. een rapport afgegeven hoe RES'en en MER elkaar zouden kunnen versterken. En ik vind het heel mooi dat we een jaar later met elkaar de resultaten en ervaringen van de vijf pilots kunnen bespreken.”

Kristel geeft aan dat we weer een stapje verder zijn gekomen op het pad naar 2030. Hierbij heeft iedereen een rol om de wereld in 2050 schoner en beter te laten zijn. Een goede vraag hierbij - geïnspireerd door Jitske Kramer, antropologe – How to be a good ancestor?

Hoe kunnen we samen verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst? En wat is hiervoor nodig? En hoe kunnen we ook het landschap benutten? Op een manier dat de pijn dragelijk en aanvaardbaar gaat zijn.

“Ik ben erg nieuwsgierig naar de verhalen die verteld gaan worden vanmiddag. Want ik geloof er heel erg in dat we via verhalen vertellen uiteindelijk de relatie en de verbinding met elkaar kunnen vinden om zo ons steentje bij te kunnen dragen.”

Introductie pilot regio's en uitkomsten

Korte inleiding op de bevindingen in het pilotproject door Harry Webers en Peter van der Boom.

- [Bekijk de presentatie met uitgeschreven toelichting.](#)

Video over de 5 pilot regio's

De pilotregio's hebben samengewerkt met het NP RES en de m.e.r. Hoe kan milieu-informatie het beste ingezet worden in de energiestrategie? De 5 pilotregio's zijn:

- Noord-Holland Noord
- Noord-Holland Zuid
- Holland Rijnland
- Fruitdelta/Rivierenland
- Metropoolregio Eindhoven

De regio's bevinden zich in verschillende stadia in de pilot.

Noord-Holland Zuid: “Het mooie is dat de commissie m.e.r. een adviesrapport heeft uitgebracht die ons heel veel handvatten biedt om de volgende stappen te zetten. Er staan stap voor stap een aantal aanbevelingen in die we kunnen volgen.”

Metropoolregio Eindhoven: “We zijn heel blij met het advies wat de commissie heeft uitgebracht. Ze hebben ons vooral geholpen om de fasering van de alternatieven nog wat scherper neer te zetten in de tweede fase.”

- [Bekijk de hele video met alle inzichten.](#)

Is een MER verplicht of niet?

Jurist Marcel Soppe licht toe wat de wet en de jurisprudentie zegt over de verplichting van een MER bij een RES. Het korte antwoord: nee, het is niet wettelijk verplicht. De heldere boodschap van Soppe luidt wel: "Een MER mag wel!". Want er zitten veel voordelen aan een MER.

- [Bekijk de hele presentatie met uitgeschreven toelichting.](#)
- [Bekijk de bijlage juridische aspecten.](#)

Q&A

Er was tijd voor een aantal vragen. Alle gestelde vragen en antwoorden zijn te vinden op de website www.regionale-energiestrategie.nl

Paneldiscussie

Panelleden Kristel Lammers (programmadirecteur NP RES), Maarten Engelberts (jurist, en planoloog bij VNG), Annie van de Pas (netwerkdirecteur NMF) en Kees Slingerland (plaatsvervangend voorzitter m.e.r. commissie) gingen met elkaar in gesprek.

Enkele highlights uit dit gesprek:

Van milieu naar omgeving

Maarten ziet positieve ervaringen in de 5 pilotregios. En vraagt zich af hoe dit gedachtegoed te verspreiden naar de andere regio's? Om zo uit het juridisch gesprek te kunnen blijven of een MER al dan niet verplicht is. Hij legt de vraag nee hoe de MER verbreedt kan worden. Wellicht van een milieueffectrapport verbreden naar een omgevingseffectrapport. Annie en Kees zijn het met Maarten eens en zien dit ook al gebeuren op sommige plekken. Het gaat vaak ook verder dan puur alleen milieu.

Maarten vult nog aan dat je er als regio niet aan ontkomt om te kijken naar de verschillende ruimteclaims. Niet alleen voor energie, maar ook andere opgaven. Hoe verder in het RES proces hoe harder het bod wordt. Betrek je de hele omgeving er al vroeg bij, dan zal je bod alleen maar steviger staan.

MER niet verplicht, maar wel heel waardevol

Kees ziet dat uit de pilots blijkt dat een MER veel toegevoegde waarde biedt voor regio's in hun zoektocht. Annie zou wel iets dwingender willen zijn. Er is geen juridische verplichting, maar een verplichting van andere aard. Want wat moet gebeuren bij een RES is een goede objectieve onderbouwing onder alle plannen. Een MER kan hierbij helpen om duidelijker te krijgen hoe en waarom de bepaalde keuzes zijn gemaakt.

Kristel vult hierop aan dat er vaak al bewust aandacht wordt besteed aan de zaken uit de m.e.r. In de praktijk wordt het misschien iets anders genoemd, en de stappen worden in een ander volgorde gezet, maar in de RES'en is wel bewust aandacht besteed aan milieu en omgevingsthema's. "Het gaat om de geest van regels en wetten, en niet over de letter van de wetten." De slagingskans is groter wanneer er vanuit verbinding en intrinsieke motivatie gehandeld wordt, dan wanneer het alleen maar moet vanwege een wet.

De neuzen dezelfde kant op

Harry vraagt Annie hoe je goed sturen als er zoveel partijen bij betrokken zijn, met veel participatie, met veel verschillende belangen? Hoe krijg je iedereen de goede kant op? Volgens Annie is het niet juist om te veronderstellen dat alle neuzen dezelfde kant op moeten. Ze zegt dat er geen tegenstelling hoeft te zijn tussen zorgvuldig aan de slag als m.e.r. commissie en tegelijkertijd bij bewoners vragen wat zij belangrijk vinden. Dat hoeft in de fasering niet tegenover elkaar te staan, maar kan juist goed samengaan.

De pijn samen delen

Kristel: De RES'en laten zien dat we met pijn te maken gaan krijgen. Dat kan landschapspijn zijn, maar ook maatschappelijke financieringspijn zijn, visuele pijn, sociale pijn. De energietransitie lijkt een hele technische opgaven, maar in de kern is het een hele sociaal maatschappelijke opgave. Die pijn gaan we allemaal voelen. Zonder pijn geen verandering.

Annie geeft aan dat een MER kan helpen om een deel van de pijn te verzachten. Ze ziet het onderwerp pijn ook terug als het gaat over energieopwekking in natuur en landschap. Maar dit speelt niet in alle regio's. Wat ook nog spannend gaat worden is om overal vanuit het uitgangspunt bottom up te werken. In bepaalde gevallen is dit niet mogelijk en zal er juist van bovenaf regie moeten komen. Bijvoorbeeld bij de Noord Veluwen.

Kirstel vult aan dat de landelijke werkgroep 'Energie in natuur en landschap' kijkt naar waar iets nationaals of aanvullend nodig is, waar de bottom up benadering vanuit een regio niet voldoende is.

Teams samenbrengen

Harry betoogt dat het bij de RES gaat over verschillende disciplines; milieu, duurzaamheid en ruimtelijke ordening en omgeving. Vaak zijn dit ook verschillende afdelingen bij gemeentes. Het combineren levert kansen op. De m.e.r. commissie helpt door een spiegel voor te houden voor de planning om te kijken of het toekomstbestendig is wat er ligt.

Maarten beaamt verschillende teams elkaar nodig hebben. Maar ook vaak tijd te kort komen om met elkaar samen te werken. Het instrument 'programma' zou hierbij kunnen helpen.

Brenda Vrieling, regio Drenthe, geeft aan dat hier teams zijn samengevoegd en dan men nu elkaar taal spreekt. De samenwerking werkt heel goed voor hen. Ook Kristel roept op om dingen te slim te combineren en elkaar op te zoeken.

Participatie doe je nooit op tijd

Harry vraagt Maarten wat de beste route is om bewoners te betrekken. Maarten: betrek ze zo snel mogelijk. Het belangrijkste is het managen van de verwachtingen over welke rol de inwoner heeft. Daar moet je duidelijk over zijn.

Annie vult aan dat RES'en achterlopen in hun participatie, maar dat er zoveel vormen zijn die je nu al kunt doen.

Kristel stelt dat je participatie eigenlijk nooit goed kunt doen. Of je bent te vroeg, want er zijn geen concrete plannen. En zodra er maar iets bekend is, dan ben je in de ogen van de inwoners al te laat. Belangrijk om mensen maximaal betrokken te houden.

- Meer weten? Kijk eens op www.energieparticipatie.nl voor voorbeelden en manieren van participatie.
- Of bekijk de Factsheet '[Hoe zet je participatie in bij milieueffectrapportage?](#)' van commissie m.e.r.

Afsluiting

Kristel sluit af met een oproep:

We zoeken nog nieuwe regio's voor nieuwe MER pilots richting RES 2.0. Wil je met je eigen vraag aan de slag? En kun je dat steuntje in de rug gebruiken? Meld je aan.

Meer informatie of aanmelden? Mail naar Gerrie Fenten: g.fenten@npres.nl